Веселка

журнал для дітей

THE RAINBOW ✣ A Children's Magazine

РІК XXУIII ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1981 Ч. 7-8 (321-322)

НАЗВИ ПТИЦЬ

Змініть одну букву (приголосну) в поданих словах, і матимете назви птиць:

Кашка, чарка, кіт, сода, мета, сук, осел, калька, ворота.

ЖАРТІВЛИВІ ПИТАННЯ

а) **Що можна мати навіть у порожній кишені?**
б) **Як можна із слова д о л я зробити дві співацькі ноти?**
в) **Яке це слово: 40 А?**
г) **Як з озера зробити ніщо?**

ЯКІ ЦЕ СЛОВА?

Перше слово — це те, що розказують або читають дітям батько-мати. А коли в цьому слові змінити одну приголосну букву на іншу приголосну, то вийде назва птиці, що плаває по воді. Які це слова?

Загадка

У лісі, в скелях і в горах
блука небачена чаклунка.
Як гримне грім: тар-р-рах!
— тар-р-рах! —
вона за мить озветься лунко.
Співають пісню юнаки.
І знову не мовчить чаклунка:
— Гей-га! — озветься з-за ріки,
— Гей-га! Гей-га! — гукає лунко.

Чи треба розгадку додати?
Адже не важко відгадати,
хто озивається так лунко.
Насправді: голос не чаклунки
і не якогось чаклуна —
то здалека лунка ЛУНА.

Г. Чорнобицька

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ЗАГАДКИ

а) **Не кущ, а з листочками, не сорочка, а пошита, не людина, а розповідає.**

б) **Кожний скільки треба бере, а все залишається.**

в) **Носимо їх багато літ, а рахунку не знаємо.**

г) **Два брати через грядку дивляться, а ніколи один одного не бачать.**

ґ) **Один говорить, двоє дивляться, двоє слухають. Що це?**

РЕБУСИКИ

ЯКІ БУКВИ ВПИСАТИ?

К	С	Р	Л	Р	М	М	Р
Т	К	К	К	К	К	Й	Й

Які букви треба вписати в середню кліточку, щоб було вісім слів, кожне з трьох буков?

ЗАГАДКА

Хоч маю вухо
— Не слухаю,
І нікудишній я
Без вуха.

НАЗВИ РОСЛИН

Знайдіть у цих словах назви рослин:

Нас затримали на вечерю.
Подорож Адама була довга.
Свіже печиво смакує.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧЧ. „ВЕСЕЛКИ" ЗА ТРАВЕНЬ-ЧЕРВЕНЬ І ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ БУДУТЬ ПОМІЩЕНІ В ВЕРЕСНЕВОМУ ЧИСЛІ ЖУРНАЛУ.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол. у інших країнах — рівновартність цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 дол.

THE RAINBOW — VESELKA

Обкладинка роботи Марти Гулей-Леґецкіс

Published monthly, except May to August Bi monthly
at Jersey City, New Jersey
Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription $8.00 per year. UNA members $5.00 per year.
Entered as Second Class at Jersey City, N. J.

Ілюстрація на обкладинці:
Марта Гулей-Леґецкіс — Вакаційне дозвілля

РОЛЯНИК

Ілюстрація Петра ХОЛОДНОГО

ГОТОВО!

Вже маю валізку готову,
Наплечника вчора приніс —
Пора ж незабаром в діброву,
У табір над озеро, в ліс!

В валізку поклав уже мило,
Білизну, їдунку, щітки,
Олівчиків кілька, чорнило,
Два зошити, голку й нитки.

Направити дав черевики,
Новенький купив гребінець,
Придбав топорець невеликий
І кілька книжок на кінець.

А час так поволі минає,
Так тягнеться довго, аж гріх!
Чекаю, нуджуся без краю...
Здається, що пішки б побіг!

ЩО ДІЄТЬСЯ В ЛІСІ?

Гей, що ж там діється в лісі,
В зеленім гаю на горісі?

Пташата щебечуть весь день,
Нових вони вчаться пісень.

Кого ж вони будуть стрічати,
Що вчаться так пильно-завзято?

Стрічатимуть милих гостей:
Бадьорих, веселих дітей.

А що ж тут робитимуть дітки?
Чого вони прийдуть і звідки?

Із міста прибудуть вони —
Це браві малі пластуни.

Поставлять у лісі зеленім
Свій табір між буків і кленів.

Для них тут розквітнуть квітки,
Доспіють в траві ягідки.

Тут буде курінь на помості,
І зайчики прийдуть у гості.

А всі лісові співаки
Співатимуть їм пісеньки.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Юрія КОЗАКА

ЧУДОВЕ ЛІТО

Літо, чудове літо!
Дихає тепло земля,
Спіє пшениця, жито
На неоглядних полях.

Пахне барвисте зілля,
Мріють тінисті бори —
Чи ж не чудове дозвілля:
Мандри, шляхи, табори?

З гамором, сміхом, піснями
Йдем на прогулянку в ліс,
Білка слідкує за нами
З-поміж галуззя беріз.

Крізь кучеряве гілляччя
Дивимось в тінь лісову:
Може де ґнома побачим,
Може і мавку живу...

Літо, чудове літо —
Втіхи та радощів час,
З неба ласкаво-привітно
Сонце сміється до нас.

Спіти — to ripen; **неоглядний** — immense, boundless; **бір**, мн. бори pine wood; **дозвілля** — leisure; **гілляччя** — гілляки, галуззя, віти — branches; **береза** — birch.

Михайло МАМОРСЬКИЙ

Ілюстрація Яреми КОЗАКА

„СИРОЇД"

— Дядечку, скажіть, чому в Пласті мало не кожний має друге, не раз кумедне прізвисько: Крокодил, Банєк, Сват, Босняк, Мортек?.. — запитав Петрусь.

— На Запорізькій Січі козаки також мали прізвиська, — відповів дядько. — Козацьке братство не дбало, з якого хто роду, а давало козакові своєвласне прізвисько.

— Ага, я вчився в школі, що навіть гетьмана Петра Конашевича перезвали в Січі на Сагайдачного, — пригадав собі Петрусь.

— А от у війську Богдана Хмельницького був полковник, про якого і донині вчені напевно не знають, хто він був і звідки походив. Але дістав прізвисько Кривоніс і під цим прізвиськом записався славно в історії, — додав дядько.

— А чому, дядьку, ваше прізвисько було „Сироїд"? Чи ви собі його вибрали, чи вам пластуни самі придумали?

Дядько засміявся. Він пригадав собі одну смішну історію з того часу, як він був ще юнаком у Пласті.

— Я розкажу тобі, як і чому я дістав таке прізвисько.

* * *

То було перед Другою світовою війною. Я мав тоді яких тринадцять літ. Ми мешкали в місті Стрию.

Настали вакації. Мої батьки зголосили мене до пластового табору на Соколі, і я почав готуватись до дороги. Я вже не був такий малий, щоб не міг самостійно їхати залізницею. Сядеш на поїзд, що їде зі Стрия до Станиславова, висядеш по дорозі на станції Брошнів, пересядеш на вузьколінійну залізничку, що веде в глибину гір, і вона завезе тебе до Підлютого. Ще трохи підеш пішки і будеш на вимріянім Соколі.

А ще була одна вигода, що в Брошневі на лісничівці жила моя тітка. Мама написала до неї листа менш-більш так: наш Івась буде їхати на Сокіл і по дорозі поступить до тебе на два дні. Відвідає тебе і своїх кузенів. А в суботу над'їде ціла група пластунів із Стрия. Заведи його на станцію і хай їде разом з ними.

Я сів на поїзд і поїхав. Тітка та її діти вийшли мені назустріч. Тітка дуже раділа, що я приїхав, бо вже два роки мене не бачила. З нагоди такого „рідкого гостя" пішла в село і купила дві курки. Одну засмажила для мене на дорогу, а другу, ще сиру, відклала для своєї родини на неділю. Обидві курки обгорнула марлею і чистим папером та зав'язала шнурочком: зеленим — для засмаженої курки, а сірим — для сирої. Обидві поклала в комірці, бо там завжди було холодно.

Прийшла субота. Над'їхали пластуни-юнаки, мої товариші. Висипали з вагона і рушили до вузьколінійної залізнички. Час був і мені вирушати в дальшу дорогу.

Каже тітка до своєї Славці:

— Піди до комірки і принеси Івасеву курку з зеленим шнурком.

Славка принесла курку і швидко всунула до мого наплечника, бо вже було досить пізно. За хвилину я вже був між своїми товаришами. Маленький поїзд рушив з місця.

Їхали довго. Машиніст не квапився. Довго стояв на станціях, то пересував вантажні вагони на бічні рейки або порожні приєднував до нашого поїзду. Пластуни вже і зголодніли, а Підлютого все ще таки не було видно. Дехто добував з наплечника то канапку із швайцарським сиром, то шматок хліба з мармелядою. Тоді я кажу до кількох моїх найкращих друзів:

— Знаєте, хлопці, час і нам „перекинути за драбину". Своїх харчів покищо не добувайте! Я маю щось „спеціяльне" і хочу вас погостити.

Пластунам не треба було два рази говорити. З голосним гармидером і піснею засіли вони кругом моєї лавки, ковтаючи слинку. А інші, яких я не міг запросити, бо мав лише одну курку, дивились із завистю на тих „щасливих", що мали їсти оте „спеціяльне".

Щоб викликати більше враження і зацікавлення та випробувати пластунську терпеливість, а дуже поволі розв'язував шнурок і розгортав папір. Нарешті шнурок і папір лежали вже на підлозі, а я делікатними рухами розгорнув марлю. І тоді я мало зомлів! Я не вірив своїм очам. Не вірили і ті, що

мали їсти, і ті що не були запрошені на „бенкет". Перед нами лежала сира, несмажена, біла курка...

Зразу зареготалися ті, що не були запрошені, за ними засміялися ті, що були запрошені, нарешті і я викривив ґримасу, хоч мав до цього найменшу причину. За хвилину регіт потряс цілим вагоном.

— Оце твоє „спеціяльне"? — загукав хтось із незапрошених.

Як регіт трохи вщух, я сказав:

— Моя кузенка зробила помилку: перемінила шнурки...

Хлопці не зразу повірили.

— Які там шнурки? Тут є ціла сира курка. Що ти вигадуєш?

Я мусів розповісти всю історію від початку. Кузенка взяла не ту курку, що перев'язана зеленим шнурком, а сірим. Тоді відізвався один юнак, скорий на різні вигадки: „Ну, Івасю, їж тепер сиру курку! А може ти сироїд?"

З того дня „запала клямка": назвали мене Сироїдом.

Коли ми прийшли на Сокіл, я заніс курку до кухні. Курку зварили в юшці, але від прізвиська Сироїд я вже ніяк не відборонився.

———

Пояснення-словничок: **кумедний** — смішний; **вузькоколійна залізниця** — narrow-gauge railway; **вигода** — convenience; **прізвисько** — nickname; треба відрізняти від прізвища — family name; **Сокіл** — гора в горах Карпатах, де відбувалися літні пластові табори; **марля** — тонка тканина (cheese cloth); **сирий** — uncooked; **рейка** — rail; **„перекинути за драбину"** — вислів у щоденній народній мові, т. зн. „попоїсти"; **враження** — impression; **зімліти** — знепритомніти (to faint); **гримаса** — grimace, face; **„запала клямка"** — вислів у щоденній мові, т. зн. „нема вороття", пропало.

Олена КОРОВИЦЬКА *Ілюстрація Яреми КОЗАКА*

У ГАДЮЧОМУ КУБЛІ

Гриць знав, що гадюки бувають різні. Є навіть такі великі й довгі, що схоплюють цілу тварину, обкручують її своїм міцним тулубом і тягнуть за собою у воду. Живуть вони в Південній Америці і чатують у ріці на тварин, які приходять напитися води. Або тарахкавки. Вони пнуться на дерева, щоб звідти кинутись на людину і вжалити її своєю отрутою. Ще добре, що вони тарахкотять, тож, почувши, можна в пору втекти. Гриць ще не бачив таких гадюк, але він читав і чув про них від старших. А є ще маленькі, тонкі гадюки. Вони виповзають на каміння чи на стежку, щоб погрітись на сонці. Треба вважати, щоб не наступити на це отруйливе створіння.

Йдучи в ліс, Гриць взуває спортові черевики або чоботи. Іноді взуває ґумові боти, ті самі, що їх має на зиму, коли є глибокий сніг. У руці тримає розщеплену на кінці палицю; якщо нею впору притиснути до землі гадюку, то вона вже не вирветься.

Вибираючись з татком відвідати Ромка у лісовому таборі „Дубове листя", Гриць поклав у наплечника боти, а в руках мав свою вірну паличку.

На дошці, біля головного таборового шатра, він прочитав:

СТЕРЕЖІТЬСЯ ЗІЛЛЯ „АЙВІ" — ЙОГО НАЙБІЛЬШЕ В КУЩАХ!
СТЕРЕЖІТЬСЯ НА СТЕЖКАХ ОТРУЙЛИВИХ ГАДЮК!

— На „айві" я маю рукавички, а на гадюку ось цього кийка, — сказав Гриць, розмахуючи перед гуртком таборовиків палицею. — Як гадюку притисну, а потім схоплю біля голови та як шпурну нею...

— Куди кинеш нею?

— А на вас, а ви як почнете тоді втікати...

Хлопці з подивом приглянулися до Грицька, а потім відійшли і про щось нараджувалися, озираючись на нього.

У той час на площі затрубили до вечері, а Ромчик закликав Гриця піти з ним до їдальні. Гриць ішов і голосно виспівував:

Втікайте гадюки,
Втікайте зміюки,
Я вас не боюся,
Бо маю кийка!

Ще не скінчили вечеряти, як прибіг вартовий, розпитуючи:

— Де тут Гриць, той, що гадюк не боїться?

— Я тут, — відгукнув Гриць, запихаючи в рота останнього вареника.

— Ходи скоріш, біля брами гадюка повзе, ще кого вжалить!

Вартовий побіг, за ним біг Гриць, за Грицем поспішав Ромчик і хлопці.

Біля брами, навколо галявини, де виросла висока трава, стояли вартові і хлопці-таборовики, придивлялися і вказували руками:

— Ось там, ось там! Дивись, куди поповзла!

Гриць зупинився біля них.

— Там гадюки! — наперебій викрикували до нього. — Прожени їх!

Гриць сів, добув з наплечника боти, всунув у них ноги і, міцно тримаючи кийка та повільно ступаючи, пішов по галявині. Там, біля жовтої, схожої на сонячник квітки, щось заворушилось. Гриць насторожено зупинився і націлився палицею. Але відразу скочив убік, бо під його ногами щось зашелестіло.

— Тримай гадюку! — кричали хлопці. — Тримай її!

— Гриць знову націлився палицею і знову відскочив. Біля нього, у траві поповзла чорна гадюка, а трохи далі інша, менша. Трава здригалася

кругом і Гриць подумав, що він дістався в саме гадюче кубло.

— Лови гадюку! — кричали і показували, де повзе гадюка.

Це не була одна гадюка — їх було три, чотири, десять, двадцять. Навколо ворушилася трава, і Гриць якнайскоріш намагався видістатися з галявини на безпечне місце. Та й там щось мигнуло в траві, і на це довге та темне місце Гриць наставив палицю, притиснувши нею міцно до землі. Гадюка одначе висмикнулася і кийок дрижав у руці.

— Тримай! — чулися оклики.

Гриць міцніше натиснув; відчував, як у розщілині кийка щось шарпається, потім рвануло, гадюка витягнулась і застигла. Причаїлась і знову сильно рванулась.

Злякавшись, Гриць висмикнув з землі кийка і разом з ним вилетів у повітря пасок із пряжкою, що застрягла в розщілині.

— Пасок!, — здивовано і з радісною полегшею закричав Гриць.

— Тримай паска! — сміючись відгукнулися хлопці і потягнули до себе шнурки. А за шнурками поповзли по траві до хлопців паски, поприв'язувані до шнурків. Вони — ці паски — були чорні, брунатні, руді...

— Дивись, Грицю, і я зловив гадюку!

— І я, і я, — гукали хлопці, вимахуючи зміястими поясками.

— А бачите, я таки не злякався! — перекричав їх Гриць, вимахуючи над головою здобутим паском.

...За таборовою брамою, біля напису ,,Дубове листя", вже чекав на Гриця в авті татко.

Гриць так і підходив до авта в тяжких ботах, з палицею в руках, співаючи:

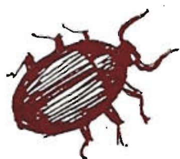
Втікайте гадюки,
Втікайте зміюки...

А позаду йшли хлопці, підспівували. На довгих шнурках у їхніх руках миготіли в повітрі паски. Вони звивалися як правдиві зміюки...

Пояснення-словничок: **пас,** пасок (belt); **кубло** — гніздо, лігво (nest, lair); **тулуб** — trunk, body; **тарахкавка** — гримуча змія (rattles snake); **розщеплення,** розщілина (splinting); **галявина** — glade, clearing ; **наперебій** — one after another; **пряжка** — buckle.

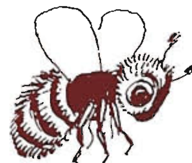
ЖУК — ДРОВОРУБ

Стережися, буйний лісе!
Жук лихий до тебе лізе.
Для дерев той жук — загин:
Дуб, осику, тополину —
Всю на світі деревину
Без сокири губить він.

ДЖМЕЛІ

Де в цвіту рясне гілля
Ви побачите джмеля.
Він кружляє між гілок
Та й розносить скрізь пилок.
Потрудилися джмелі —
Більше яблук на гіллі.

ПОДОРОЖ ДО СЕЛА НЕБЕЛИЦІ

(Ілюстрація Яреми Козака)

Раз прийшов я в село,
І в селі там було
Навиворіть все.
Дивлюсь: коза
Пастуха пасе.
Замахав пастухом батіг,
Пес надбіг —
І махає псом хвіст.
Трава — корову їсть,
У кузні ковальчук
Молотком стук-стук,
Підкову підклав
І свиню підкував.
Свиня з утіхи як свисне,
Мов рак.
(Пишу вам, діти,
Докладно так!).
Бачив я далі: горобці
Плавали по ріці.
Над водою риби літали,
А коло ставка
Жаби зловили бузька.
Далі іду: дивись!
Вибіг із зайця ліс,
Заєць стрілив бах-бах!
Впала забита стрільба.
Знов іду: в лісі хатинка,
З дерева пес зацвірінькав —
Я став.
Кіт на ланцюгу гав-гав!
Заходжу в садок,
Повно там бджілок,
У вулик яйця несуть,
А курочки йдуть
Збирати з квіток
Золотий медок.
Вийшла хата з бабусі,
Я до неї сміюся,
А вона: „Лізь на дубок,
Нарви мені сливок!"
Я скочив, драбину приніс
І згори вдолину поліз,
Нарвав повний мішок
Грушок, яблук, сливок,
Приніс бабусі ускач,
Дістав від неї калач.
Я калач до рота підніс,
А він мене в зуби угриз.
Як не всмак вам казка оця,
То не слухайте до кінця.

С. Гординський
(збірник „Нашим дітям")

Навиворіт — inside out; **кузня** — smithy; **підкувати** — to shoe; **стрільба** — рушниця; **ускач** — швидко, негайно; **не всмак** — тут: не подобається.

ХТО КОГО ЗЛОВИВ?

Марко і Лесь вибралися на річку. Марко вудить рибку, а Лесь шукає раків. Їх малий братчик Павлусь бігає від одного брата до другого.

От, прибіг він до Леся. Лесь витягає з печери рака, але рак тримає кліщами Леся за палець. Павлусь настрашився і побіг до Марка.

— Марку, рятуй! Лесь зловив рака, а рак зловив Леся за палець.

Марко відповідає: — ти мені спершу скажи, хто кого зловив: Лесь рака, чи рак Леся.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Ілюстрація Петра ХОЛОДНОГО

КВІТКА

Зеленіє травка
Запашна муравка,
Дивуються-чудуються
Богданчик і Славка.

А з тієї травки
До Богдана й Славки
Заглядає синя квітка,
Наче очі мавки.

Пишна, наче панна,
Квітка філіґранна,
Та й прибралася багато,
Мов в велике свято.

У росі перловій
Миє квітка брови,
Миє очка, миє вушка
Квітка-чепурушка.

А на квітці бджілка
Грає, мов сопілка —
В неї здавна люба-славна
З квіточкою спілка.

Квітка їй медочок
Сипле у збаночок,
А за те їй бджілка грає,
Дзвонить мов дзвіночок.

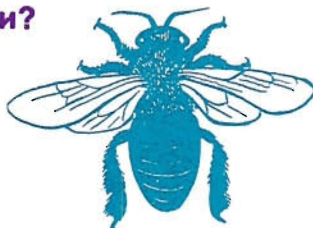
——————

Мурава, муравка — трава; **мавка** — лісова богиня (forest nymph); **філіґранний** — ніжний, делікатний (filigreed); **перловий** — чистий, мов перла (pearl); **чепурушка** — тут: чиста, охайна (tidy, neat).

Ганна ЧЕРІНЬ

ТАНЦІ Й ПРАЦЯ

Є запитання в Миколи:
Чом ввесь час танцюють бджоли?
Вправо, вліво — мах! мах! мах!
То сховались в пелюстках,
То присіли на квітках —
Мах-мах!
Мах-мах-мах!
Краще придивись, Миколо:

Справді, безліч бджіл навколо,
Та вони не лиш танцюють,
А танцюючи працюють.
І спішать вони щомиті
То у вулик, то до квітів.
Всі на поле! Всі вперед!
З квітів буде добрий мед!

——————

Пелюстка — petal; **щомиті** — в кожну хвилину.

Ганна ЧЕРІНЬ

БДЖОЛА

Вжалила Ромка бджола.
Сильна бджола, хоч мала!
Сів Ромчик долі та й плаче:
— В мене в нозі щось гаряче!

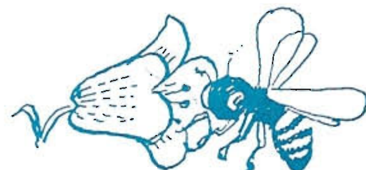

Каже дідусь: — то жало,
Й трохи отрути ввійшло.
Ось прикладемо йоду
Й трохи у шматочці льоду...

Рюмсає Ромко: — Дідусю,
Що я бджолі цій зробив?
Каже дідусь: — Бо на неї
Ти, як ішов, наступив.

СІНОЖАТЬ

У книжках про життя природи читаємо часто такі слова, як лука, левада, сіножать. Що значать ці слова?

Це ділянки землі, здебільшого на низинах, порослі травою, де пасуться дикі і домашні травоїдні тварини. Назва сіножать означає те саме, що левада,на якій косять траву і сушать її на сіно. Сіно їдять травоїдні тварини, коли нема іншої паші.

Як творяться сіножаті? В давнину великі простори землі були вкриті лісами. Коли людина освоїла такі тварини, як корову, коня, вівцю, козу, і перестала кочувати з одного місця на друге, треба було подбати про поживу для домашніх тварин. Тоді люди взялися вирубувати ліси. Туди доходило сонячне проміння і могла рости трава. Так корчували ліси перші поселенці з України в північній Америці (Канада) і в південній Америці (Бразилія). На вирубаних місцях виростали з насіння молоді дерева, та з тих дерев не міг вирости новий ліс, бо тварини з'їдали його.

Якщо людина хотіла зберегти поживу для своїх тварин на зиму, то не дозволяла їм усюди пастися. В деяких відокремлених ділянках трава буйно виростала, її косили косою (а згодом машинами-косярками) і сушили на сіно. Від того і пішла назва сіножать.

Крім трави, на сіножатях ростуть усякі квітучі рослини. Жалко було їх безжалісно стинати і сушити на сіно. Але в землі залишається коріння цих рослин. Вони відростають, цвітуть удруге і залишають насіння, з якого в наступнім році виростуть нові рослини.

Перші сінокоси відбуваються на початку літа. Сіно складають ув копиці і залишають покищо на сіножатях або звозять додому і складають в оборогах. Оборіг — це чотири стовпи, вкопані в землю. До них угорі прив'язаний дах, але так, що його можна підносити вгору або спускати вниз, залежно від того, скільки сіна є під дахом. Другі сінокоси відбуваються наприкінці літа, коли трава знову підросла. Таку траву називають отава.

Сіножаті — це не лише харчівня для травоїдних рослин, але й мешкання для усяких тварин — комах, птахів і ссавців. Вони там живуть, мають свої нори, лігва і гнізда, де виховують молодих. На весні і вліті з сіножатей лунають веселі співи птахів, що радують серце господарів.

Дідусь Осип

———

Пояснення-словничок: **сіножать, лука, левада** — meadow, grass-plot, hayland; **ділянка** — lot, plot of land; **низина** — low place, **травоїдна тварина** — що живиться травою; **паша** — feed, forage (on the pasture); **освоїти** — приручити тварину (to tame, to domesticate); **отава** — aftermath; **ссавці** — mammals; **лігво** — lair; **копиця** — stack; **кочувати** — переходити з одного місця на друге (to nomadize).

Ганна ЧЕРІНЬ

УЛЮБЛЕНА ЇЖА

На луці пасуться коні,
Смачно хрупають траву.
А в траві мачки червоні —
На вінок я їх нарву.

— Ой ви, коники бистренькі,
Не обридла вам трава?
Вдома, у моєї неньки,
Їжа кожен день нова.

І відповідають коні:
— Нам трава смачна завжди.
Стебла ніжні, несолоні
Нас напоять без води!

А прийдуть сніги нестримні —
То не буде вже трави.
Місяці холодні, зимні
Перебудемо в хліві.

Отоді їмо ми сіно
З кукурудзою позмінно;
Сниться нам вночі трава,
Соковита і нова.

Так отож, щоб знали ви —
Що ж є краще від трави?!

———

Лука — meadow; **хрумати,** хрумтіти — to scrunch; **обриднути** — to become repugnant; **стебло** — stem; **хлів** або **стайня** (для коней (stable); **позмінно** — напереміну (to exchange).

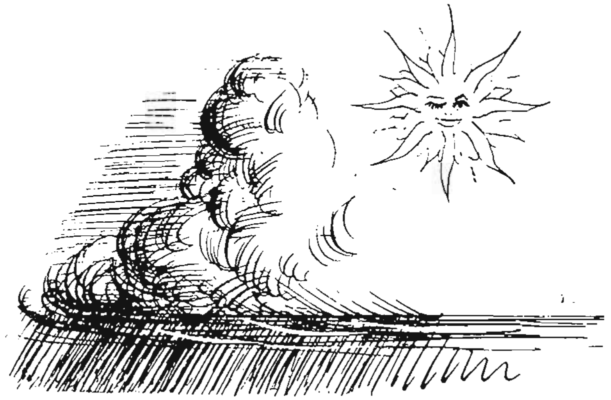
Алла КОССОВСЬКА *Ілюстрація Зеновія ОНИШКЕВИЧА*

ХМАРКА-МАНДРІВНИЦЯ

Народилась хмарка десь над океаном,
Із води постала у неділю рано,
І була кругленька, біла, кучерява,
І була весела, і росла на славу!
А тоді побігла над морським простором,
Щоб зазнати в світі радощів і горя.
Виросла хмаринка у велику хмару,
Бо приймала з моря в себе легку пару.
Проминала хмара і сади квітучі,
І річки шумливі, і ліси, і кручі,
На міста дивилась, пишні, та веселі,
На людей щасливих, на заможні села,
І неслася далі, в сонці посвітлівши,
Наче усміхалась, над землею бігши.
Пролітала хмара над якусь країну,
Ту країну люди звали УКРАЇНА.

Бачить хмара: що це? Ні стіжка на полі,
Хліб Москва забрала, порожньо в стодолі,
І голодні плачуть українські діти,
І не знають люди, де себе подіти.
Зупинилась хмара, раптом почорніла,
Наче в неї з горя серце заболіло,
Загриміла хмара голосом-громами:

„Гей, збирайтесь, хмари, радитимусь з вами,
Як нам захистити скривджену країну,
Як нам врятувати тую Україну?"
Та байдуже хмари все вперед летіли,
Зупинити бігу зовсім не хотіли.
Ще й її гукали, кликали з собою:

„Не втрачай наснаги, дорожи водою!"
Але наша хмара не могла втікати,
Стала хмара землю слізьми поливати,
Зливою рясною неслась над ланами,
Всю себе віддала, вся стекла сльозами.
Бо відчула хмара у своєму серці,
Що рідна водиця, це її джерельце,
Із води у річці, що Дніпром зоветься,
Що у Чорне море безупинно ллється.
З моря та водичка піднялась як пара,
І влилась, як хмарка, у зустрічну хмару,
В хмару, що вродилась десь над океаном,
Що пустилась в мандри у неділю рано.

———

Наснага — фізична енергія, сила, спроможність; **рясна злива** — густий дощ.

Ганна ЧЕРІНЬ

ДВА КОТИ

В нашій хаті — два коти:
Вісім лап і два хвости.
Два коти — та не однакі,
Різні в них обох ознаки.
З них один — Мурко муругий,
А зате — сіямський другий.
Ось послухай краще ти,
Що говорять ці коти.
— Не простий я кіт, сіямський,
Дуже пишний, дуже панський!
В мене хвіст на цілий метр,
В мене хутро — теплий светр;
В мене очі сині-сині...

Цілий день проспав я нині!
А на нього кіт Мурко
Раптом фуркнув отако:
— Ах, сіямське ти ледащо!
Ти їси харчі ні за що!
Поки ти увесь день спав,
Я три миші упіймав.
І мої господарі
Сплять спокійно в цій порі.

———

Ознака — sign, indication; **муругий** — темносірий (dark grey); **пишний** — magnificent, splendid; **светр** або светер (sweater); **нізащо** — надаремно.

Володимир САМІЙЛЕНКО

ВЕЧІРНЯ ПІСНЯ

(Ілюстрація Петра Холодного)

Тихесенький вечір
На землю спадає,
І сонце сідає
В темнесенький гай.

Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Світи ще годину,
Бо рано ще спати,
Милуй нас, як мати,
Теплом огортай.

Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Без тебе так страшно
І темно надворі,
Хоч місяць і зорі
Освітять наш край.

Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Не слухає сонце,
За гори сідає
І нам посилає
На всю ніч — прощай!

Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Ліда ГАДАЙ

Ілюстрація Івана БРИКОВИЧА

ВИРУШАЙМО В ТАБОРИ!

Вирушаймо в табори,
підемо в походи
на долини і яри
по смішні пригоди.

Нас вітають табори:
сонце сяє з-за гори
лагідно й гостинно.
Ти ж новацька аж гори,
жовтая хустино!

Ой веселі табори:
прорух ранньої пори,
і пісні, і вправи,
ватри в сині вечори
осяйні заграви.

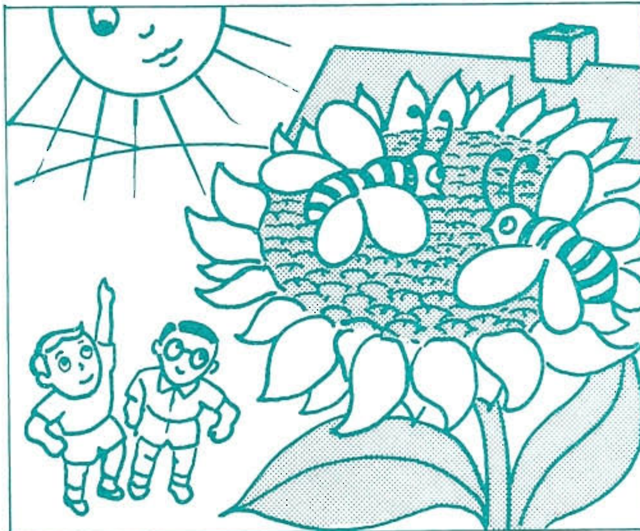
Вирушаймо в табори!

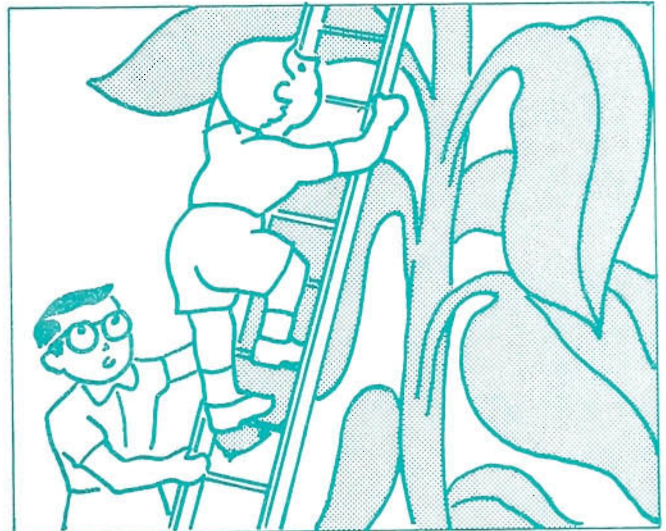

Пояснення-словничок: прорух — тілесні вправи, гімнастика (physical exercise); заграва — сяйво, відблиск (glow of fire).

Текст: Валентина ЮРЧЕНКО *Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ*

Веселик-Лясь

В Ляся виріс коло хати
Буйний соняшник крислатий,
В золотистому брилі
Вигрівалися джмелі.
Козарлюга головатий
Ріс та й ріс — вже вище хати,

Він до сонця повертався
І насінням наливався.
Лясь до Луця каже: — Брате,
Як насіння нам дістати?
Я полізу на драбину,
Ти ставай мені на спину!

До насіння Луць добрався —
Раптом рій джмелиний знявся,
Луця й Ляся тнуть жалами,
Колють лиця, як голками...
— Ой, рятуйте! Де ви, друзі?
Вчула це Марися в лузі,

Подруга в пригоді стала —
Вмить той соняшник спиляла.
Й розлетілось все вороже...
Друг наш той, хто допоможе.
За Марисене уміння
Лясь віддав їй все насіння.

Крислатий — тут: широколистий; **бриль** — капелюх з широкими крисами (wide brimed hat); **джміль** – bumble bee; **наливатися** — тут наповнятися; **пиляти** — зрізувати; **жало** — sting.

З дитячого життя

СВІТЛИНИ З ЮВІЛЕЮ Р. ЗАВАДОВИЧА В ЧІКАҐО

В попередніх числах „Веселки" ми писали про відзначення 60-ліття літературної творчости й виховної діяльности співредактора „Веселки" проф. Романа З а в а д о в и ч а. Ці святкування тривали два дні — 21-го і 22-го березня ц. р. В першому дні відбувся конкурс дітей і юнацтва метрополітального Чікаґо з творів Ювілята, в другому влаштовано святковий бенкет і проголошено переможців та вручено їм нагороди.

В першому ряді сидить Ювілят (другий від права) в оточенні членів Ювілейного Комітету.

Ювілят проф. Р. Завадович і голова Видавничого Комітету пані Галина Грушецька під час конкурсу молоді. Біля них трилітня внучка Ювілята Руслана.

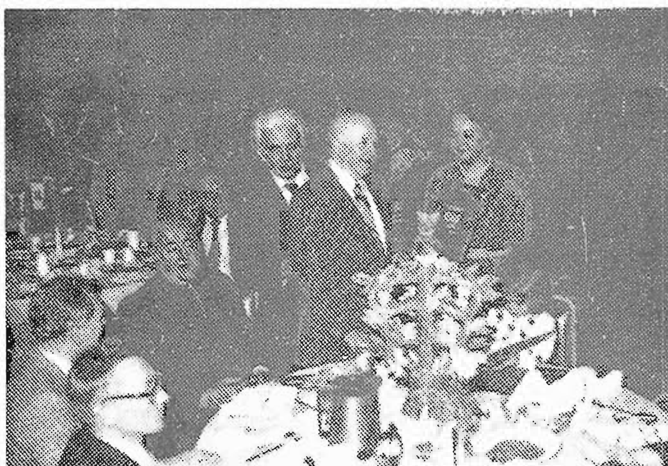
Передшкільники „Рідної Школи" проказують вірш „Українська мова" на фестивальному конкурсі молоді.

На світлині члени хору „Молода Думка" проводять проф. Р. Завадовича і його внучку Руслану на залю ювілейного бенкету.

Член Палати Репрезентантів стейту Іллиной п. Мирон Куляс передає Ювілятові резолюцію признання за заслуги в ділянці літературної творчости й виховної праці для дітей.

Ювілятові вручають під час бенкету привітальну грамоту від Об'єднання Українців Вашингтону.

ПРАПРЕМ'ЄРА ОПЕРЕТИ „МАВПЯЧИЙ КОРОЛЬ" У МЮНХЕНІ, НІМЕЧЧИНА

Від постійної передплатниці „Веселки" Галини Сидоренко з Торонто, Канада отримали ми такого листа: Дорогий Пане Редакторе! Повідомляю Вас про новину-несподіванку. В „Веселці" за травень-грудень 1976 р. була надрукована оперета „Мавпячий король". Музику до лібретта авторства Леоніда Полтави уклав мій брат Василь Сидоренко, який мав тоді 15 років. Я виготовила до неї проєкти костюмів дійових осіб і оформлення сцени.

Ця оперета звернула увагу вчителів „Рідної Школи" й українського інтернату в Мюнхені, Німеччина. Вони зацікавилися нею й силами шкільної молоді поставили для учнів, батьків і гостей прапрем'єру цієї опери на закінчення 1979/80 шкільного року.

Здоровлю щиро!

Від Редакції: Дорога Галино! Дякуємо за приємну вістку і ґратулюємо всім авторам оперети, її поставникам і виконавцям. Сподіваємося, що за прикладом „Рідної Школи" в Мюнхені підуть інші школи.

У попередніх річниках „Веселки" є багато оперет, п'єс і сценічних картин, які можуть ставити шкільні діти. Раніші річники журналу можна набути в книгарні „Свободи", 30 Montgomery St., Jersey City, N. J. 07302. Ціна оправленого річника 12.00 дол.

Привіт!

Сцена з першої дії: учениця Софійка Куцан у ролі Петрика.

Сцена з третьої дії: Баба, Дід і Журавель.

ЗАБУВ...

Знайте, любі гості,
Я читець не простий —
(Правда — це не гріх!)
Перший я з усіх.

В кого добрі вуха,
Хай уважно слуха —
Часу мало маю,
Отже... починаю.

Бігла лісом білка,
Полем перепілка,
А городом грак —
...щось воно не так.

Ліз ведмідь по кладці,
Впали в воду капці,
В капці взувся рак —
...ну, а далі як?

Варить муха борщик,
Впав комар у горщик:
„Ой, пропав мій смак!"
...знову щось не так.

Мав я крихту сала,
Мишка відібрала,
В миші викрав шпак —
...ох, і це не так!

Ґава ниву оре,
Садить помідори,
Уродився мак —
...лихо, знов не так!

Вибачайте, гості!
Я читець не простий,
Та вітрець подув
І я...все забув.

рз.

Читець — reader, reciter; **білка** — вивірка; **грак** — rook; **капці** — виступці (slipper, pumps); **шпак** — starling, wren; **ґава** — crow.

ДОЩ

(Ілюстрація Л. Гуцалюка)

Перед самим дощем сиділи й розмовляли на поруччях мосту восьмеро жабенят.

— Я найрозумніше, — сказало перше жабеня.

— Я найбільше, — сказало друге жабеня.

— Я найдужче, — сказало третє.

— А я найзеленіше, — сказало четверте.

— І тут зарепетували всі, бо кожне вважало себе найзеленішим.

— Потім п'яте жабеня сказало:

— Я найвеселіше, — і посміхнулося.

— Я найпохмурніше, — сказало шосте і нахмурилося.

— А я найповажніше, — сказало сьоме.

— Ха-ха-ха! — зареготав грім. — Воно найсерйозніше!

— Боп, боп, боп! — застукотіли перші краплі дощу.

А восьме жабеня мовчало. Воно знало, що коли збереться восьмеро жабенят, — невідклично піде дощ.

Ілюстрації Едварда КОЗАКА

Михайло МАМОРСЬКИЙ

ТАБОРОВИЙ ДУХ

Пташенятка, зайченятка,
Лисенятка у ліску!
Діти з міста посилають
Телеграму вам таку:
„В нас вакацій початок,
Тож від хлопців і дівчаток
Вам привіт, привіт, привіт,
Приїжджаєм — ждіть!"

Пташенятка, зайченятка,
Лисенятка у ліску
Вірним друзям, дітям з міста
Відповідь дали таку:
„Найгарнішу галяву
Спорядили ми на славу,

Приїжджайте в добрий час,
Ждем усі на вас!"

Ганна ЧЕРІНЬ

Ілюстрації Івана БРИКОВИЧА

ЧАП-ЧАЛАП І ГОЦА ДРАЛА

Якось в лісі Гоца Драла
Ягідки собі збирала
І знайшла таку суницю,
Що не вміститься в правицю.
Раптом хтось суницю хап!
Хто ж то? Леле: Чап-Чалап!

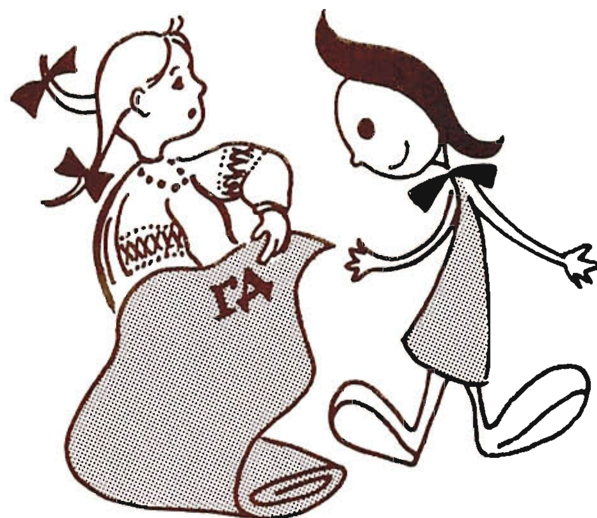

Здивувалась Гоца дуже:
— Де ти взявся тут, мій друже?
Скрізь на світі я бувала,
А тебе ще не стрічала
Ані в лісі, ні в кріселці,
Ані навіть у „Веселці",
Бо коли я є в журналі,
Ти утік в незнані далі.

Що ж, такі бувають стрічі,
Може тільки раз в сторіччі.
Тільки ти покинь дурниці
Й не чіпай мої суниці!

Чап-Чалап не зовсім чемно
Відповів: — Кричиш даремно.

Що суниці? Панна Ґоца
Відібрала в мене коца
І на нім, мені на злість,
І сидить, і спить, і їсть.

— Це не твій, а мій це коц,
— З листя сплетений для Гоц.
Ось на коці монограма,
Що мені нашила мама.

Чап-Чалап зачервонівся...
— Я, виходить, помилився...
Спатиму невкритий сам,
Я ще й свій тобі віддам.
Буде в тебе коців два
За мої пусті слова.

Тільки Гоца не така:
Не підкупиш коцом Гоцу.
Показала язика
І сказала: — Я не хоЦу!

Правиця — тут: долоня; **леле** — woe is me; **коц** — шерстяне укривало (blanket of wool); **незнані далі** — кудись далеко; **стріча** — част. зустріч.

ДОЩОВИЙ ЧЕРВЯК, АБО ДОЩОВИК

Надходить час літнього відпочинку, час вакацій. Мабуть, усі ви, дорогі читачі, побуваєте в літніх таборах, серед природи. Там стрінетеся з живими створіннями — такими, що їх знаєте, а також такими, що їх не знаєте.

Сидячи в шатрі в час дощу, побачите, як із землі вилізають довші й коротші, мов шнурочки, тварини. Їх називають хробами, хробаками або червяками. В науці зоології мають вони назву: дощові червяки, або дощовики. Люди звичайно недоцінюють їх, дивляться на них згірдливо, бо вони з вигляду негарні. Не всі знають, яку користь приносять ці хробаки у природі.

Тіло дощового червяка нескладне, складається з м'язистих перстенів блідорожевого кольору. Він має ротик, кишечку і відходовий отвір. Інших органів тіла голим оком не видно. Завдовжки від одного до 12 інчів (2 до 30 сантиметрів), а завгрубшки як звичайний олівець. В Африці живуть дощові червяки завгрубшки як палець зрілої людини, а завдовжки — до двох метрів.

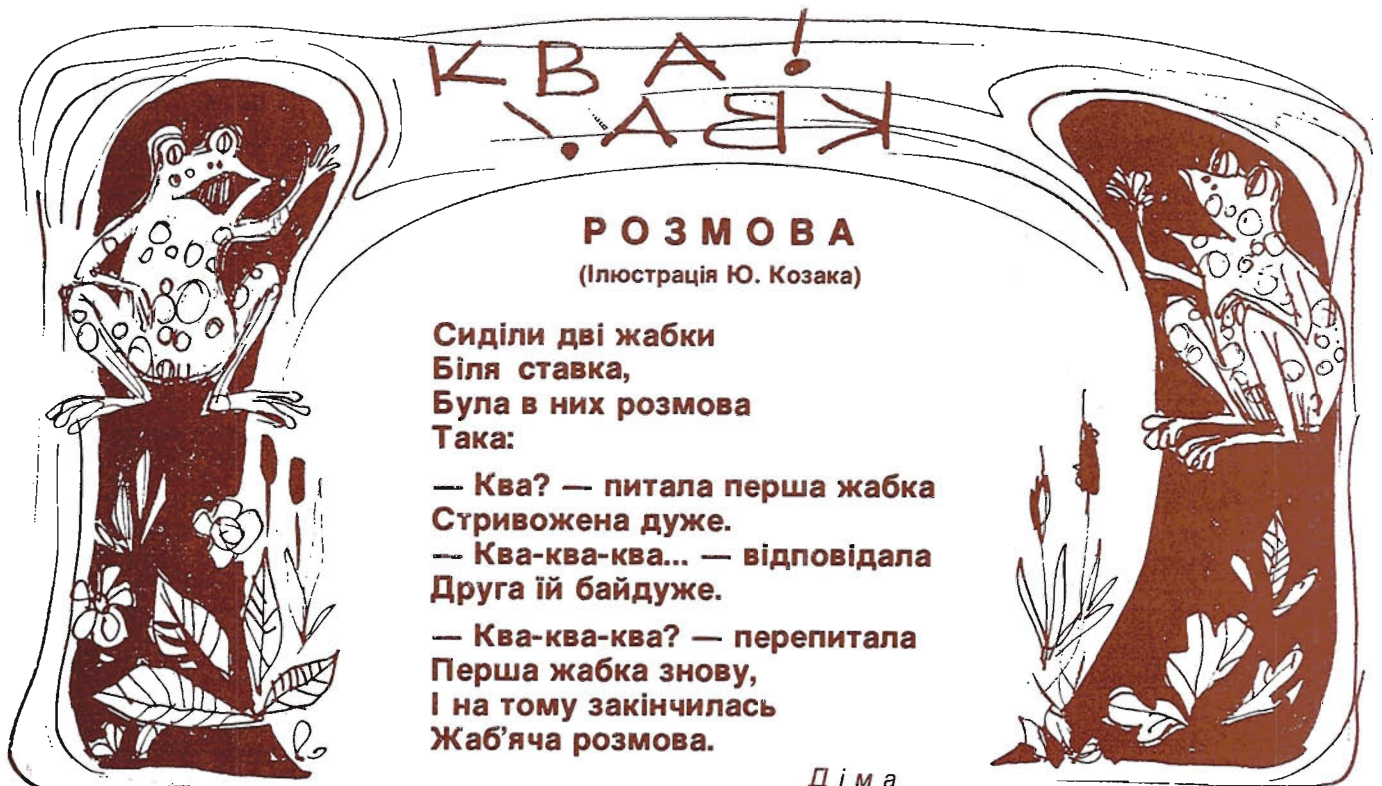
Червяки живуть у землі, ротиком проверчують хідники тим способом, що з'їдають грудочки землі. Відживні частини, що є в землі, травлять, а решту викидають відходовим отвором. Коли подибують у своїй мандрівці на поверхні землі листочки рослин, то втягають їх у свої хідники. Листочки гниють, а тоді стають поживою для червяків. Частини поживи, що їх червяки не стравлюють, стають новою верствою врожайної землі. Отворами, що їх роблять червяки в землі, дістається з повітря газкисень, дуже потрібний для життя рослин. Туди дістається також дощова вода, без якої рослини не можуть жити.

Дощові червяки — то нічні тварини, сонячного світла вони не зносять, бо проміння сонця висушує їх до загину. Коли при копанні землі викинете червяка на поверхню, то він скоро шукає захисту під грудкою землі і проверчує дірку під землею. Під час дощу червяки вилазять на поверхню землі, бо вода заливає їх хідники, і вони не можуть віддихати. Коли нехотячи перетнемо червяка надвоє, то він не гине. Обидві частини відростають, і з них творяться два окремі червяки.

Як бачимо, дощові червяки в житті природи, в рільництві і городництві, корисні тварини. Проте нищать їх рибаки, застромлюючи їх на гачок вудки, щоб приманити і спіймати рибу.

Дідусь Осип

Пояснення-словничок: **хробак, червяк** — worm; **створіння** — being, creature; **згірдливо** — з погордою; **м'язистий** — повний м'язів (muscle); **кисень** — oxygen; **проверчувати** — свердлити (to bore, to drill); **застромлювати** — to thrust in; **вудка** — angle.

РОЗМОВА

(Ілюстрація Ю. Козака)

Сиділи дві жабки
Біля ставка,
Була в них розмова
Така:

— Ква? — питала перша жабка
Стривожена дуже.
— Ква-ква-ква... — відповідала
Друга їй байдуже.

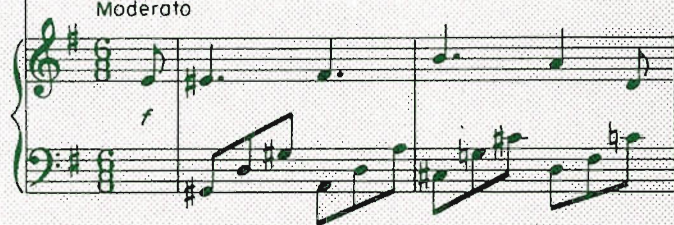
— Ква-ква-ква? — перепитала
Перша жабка знову,
І на тому закінчилась
Жаб'яча розмова.

Діма

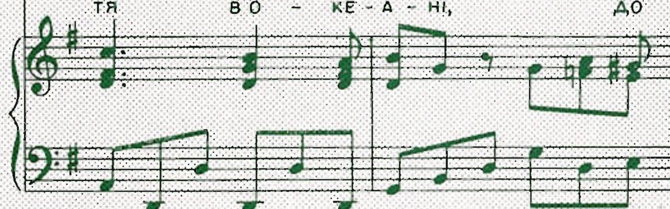
ЗАКЛИК

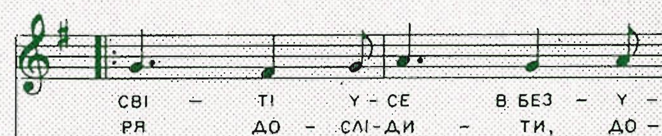
СЛОВА – ГАННА ЧЕРІНЬ
МУЗИКА – ВАСИЛЬ ШУТЬ

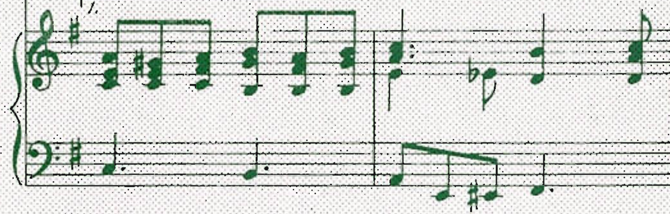

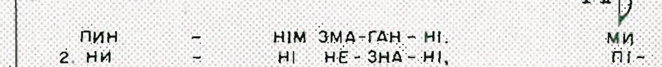

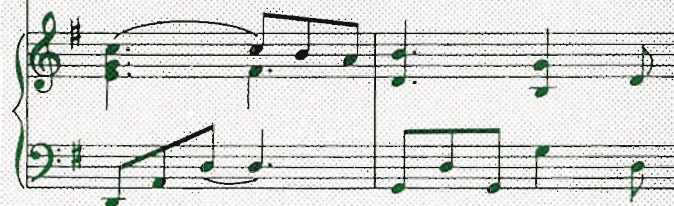

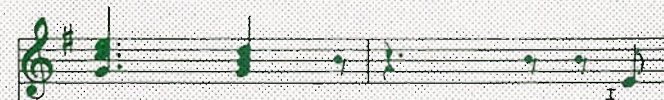

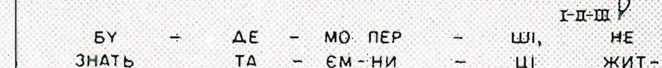

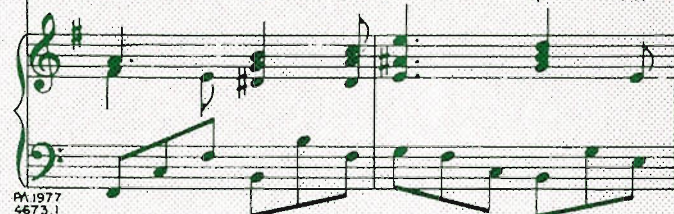

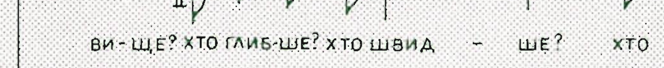

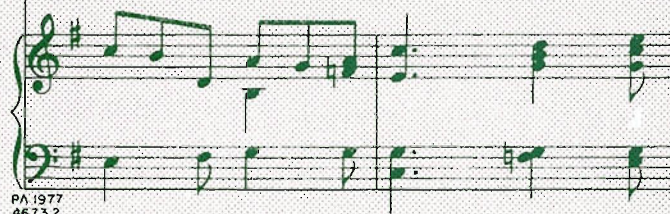

rit.

ДА – ЛІ?

rit.

БА – ЧИ – ТИ В НЕ – БІ ЗІ-

I

2. МО-

РОК СА – МО-ЦВІ – ТИ...

2.

ІН – ШИХ, НЕ-ЗНА – НИХ ПЛЯ-

2.

3

ЗНАН-

НЕТ ДО – ЛЕ-ТІ – ТИ, ПО-

НЯ НАМ ПО-МО – ЖЕ ПІ-

РА:1977
4673,3

РА:1977
4673,4

ЗНА – ТИ, ЗБО-РО – ТИ НЕ-

ЗНА – НИХ ПРО-СТО – РІВ БЕЗ-

МЕЖ – НІ ШИ-РО – ТИ І

СИ – НІ ВИ-СО – ТИ, ЗЕ-

PA1977
4673,5

ЛЕ – НІ ГЛИ-БИ – НИ ДЛЯ

СЛА – ВИ НА-РО – ДУ Й ДО-

БРА У-КРА-Ї – НИ. ХТО

ГЛИБ – ШЕ, ХТО ВИ – ЩЕ, ХТО

PA1977
4673,6

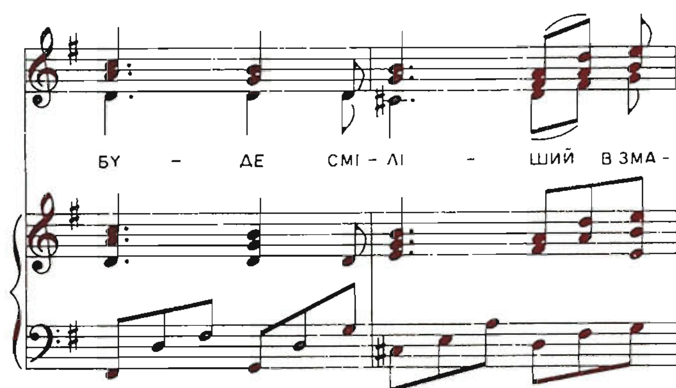

Ганна ЧЕРІНЬ

Музика: Василь ШУТЬ

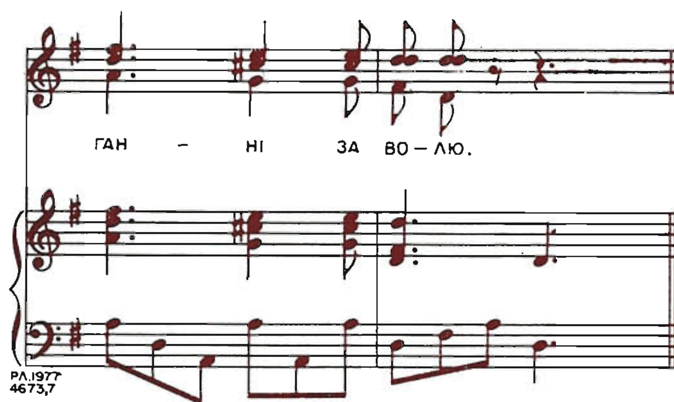
ЗАКЛИК

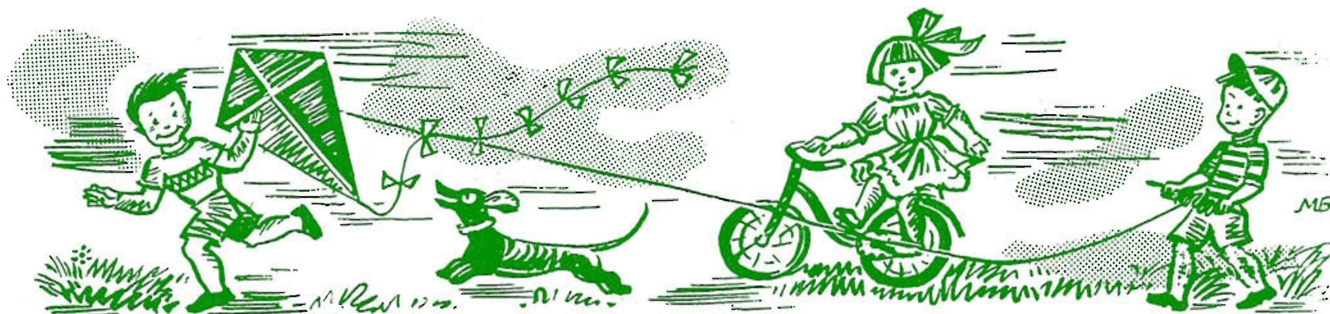
На світі усе в безупиннім змаганні.
Ми будемо перші, не будьмо останні!
Міцніш за кермо, натискай на педалі!
Хто вище?
Хто глибше?
Хто швидше?
Хто далі?

Моря дослідити, донині незнані,
Пізнать таємниці життя в океані,
До інших, незнаних плянет долетіти,
Побачити в небі зірок самоцвіти...

Знання нам поможе пізнати, зброти
Незнаних просторів безмежні широти
І сині висоти, зелені глибини
Для слави народу й добра України.
Хто глибше?
Хто вище?
Хто краще?
Хто далі?
Хто буде сміліший
В змаганні за волю?

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: Іван БРИКОВИЧ*

Гоца Драла

Хто б не хтів хоч півмінути
В таборі літньому бути?

Ромтомтомик не дармує,
Збирається, аж танцює.

На замок замкнув домівку,
Вибравсь зранку у мандрівку.

У полудень край дороги
Сів, щоб відпочили ноги.

Шлапає з-над річки Пашка,
Невеличка черепашка.

— Черепашко, Пашко мила,
Підвези мене хоч милю!

— Ой, не можу, дуже хвора,
Бачиш, йду до двох докторів...

І їжак часу не має,
А хом'як — шляху не знає.

От, став ґномик розмишляти,
Що йому тепер почати.

Каже ґномик: — Хіба сам
Ради тут собі не дам?

Та хіба я що — дітвак?
Парубійко ж я, козак!

Кроком руш! Як день скінчився,
Ґном в таборі опинився!